

فهرست

- 2..... سخن سردبیر / سید محمد تقی موحد ابطی
- معرفی و ارزیابی طبقه‌بندی‌های رویکردهای علم دینی؛
گاهی به سوی طبقه‌بندی جامع رویکردهای علم دینی 5
نظریه‌ای در خصوص تحول معرفتی بر اساس روش
داده‌بنیاد 25
/ کریم مه‌ری
- مؤلفه‌های اخلاقی - اسلامی برای گذار به دانشگاه نسل
سوم تحلیل محتوای بیانات رهبر انقلاب 47
/ نادر نادری / وجیه‌الله قربانی‌زاده / محمد امینی
- تبیین رابطه بین نظر و عمل در سیر معرفتی فطرت معمار
مسلمان در ساختار فتوت‌نامه‌ها با تکیه بر رویکرد
نظام‌محور (نمونه موردی: فتوت‌نامه بنایان و رساله معماریه) 71
/ نسیم اشرفی
- بررسی دیدگاه اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز
نسبت به مؤلفه‌های اسلامی شدن دانشگاهها 89
/ پریناز طوقدار حسینی / صادق ملکی آوارسین
- بحرانهای اخلاقی تمدن عصر جدید 111
/ فاطمه‌السادات هاشمیان / سید احمد غفاری قره‌باغ
- جایگاه علمی و فقهی امام سجّاد(ع) از دیدگاه اهل سنت 129
/ مرضیه برزن / کریم نجفی برزگر / اصغر قاتلن / سیدحسن قریشی
- بررسی و نقد مبانی نظریه تفسیر قرآن دکتر نصر
حامد ابوزید 151
/ صغری خیرجوی
- معیارهای ارزش‌شناختی اخلاق در نهج‌البلاغه با نگاه
بر مکاتب وظیفه‌گرا و غایت‌گرای اخلاقی 169
/ علی سرلک / فاطمه سعیدی
- منشأ پیدایش هویت ملی؛ پارادایم‌ها و رویکردها 189
/ میثم بلباسی / یوسف باقری
- بررسی امکان‌ و ضرورت سبک‌ زندگی سبک‌ سبک‌سی امام خمینی(ره) 219
/ سیدحامد عنوانی / سیدحسن سیدموسوی
- / وحیده فخار نوغانی / سیدمرتضی حسینی شاهرودی
- بررسی کیفی علل انگاره‌های ذهنی نادرست از خداوند 239
/ علی‌محمد میرجلیلی / محمدحسین فلاح
- / احمد زارع زردینی / سمیه یوسفی
- 263..... چکیده انگلیسی

فصلنامه مطالعات معرفتی در

سال بیست و چهارم / شماره اول ، بهار 1399

ISSN 2322-5246

صاحب امتیاز:

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

مدیر مسئول: حجت‌الاسلام دکتر حبیب محمدنژاد

سردبیر: حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

جواد اژه‌ای، دانشیار گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره دانشگاه تهران

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

رضا برنجکار، استاد گروه فلسفه دانشگاه تهران

عبدالحسین خسرو پناه، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و

هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

نیکزاد عیسی زاده ، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران-مرکز تحقیقات

علوم قرآن، حدیث و طب

رضا فیروزی ، استاد گروه معارف اسلامی دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی ارومیه

محمد محمدرضایی، استاد گروه فلسفه دانشگاه تهران

حسن ملکی، استاد گروه برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی و

هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

ویراستار فارسی: کورش گوهریان

ویراستار انگلیسی: بهرام انجم روز

حروفچینی و صفحه آرایی: مرتضی گنجی استانبجین

نشانی: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان قدس و

وصال، کوچه اسکو، پلاک 15، کد پستی: 1417833411

تلفکس: 021-84222481

«فصلنامه در سایت ISC ، noormags و magiran نمایه می‌شود»

Website: <http://ksiu.nahad.ir>

E-mail: dislamic5@gmail.com

قیمت: 100000 ریال

سخن سردبیر

دوران بسیار حساسی را در این زمانه می گذرانیم؛ دوران کرونا که بشریت را زمینگیر کرده و وضعیت اقتصادی و سیاسی و فرهنگی و اجتماعی ملتها را به هم ریخته است. کرونا نشان داد که بشریت با همه توانش در عقلانیت و اراده اش بر تغییر طبیعت و ساختن بهشت روی زمین، ناکام مانده و بسیار ضعیف تر از آن است که تصورش می شد. کرونا به خوبی فهماند که چقدر بین آمریکای هالیوود با آمریکای واقعی و نیز بین اروپای سینمایی با اروپای واقعی فاصله وجود دارد. کرونا اعلام می کند که بشریت باید در علم و دانش بازنگری کند؛ مبانی سکولار و غیر اخلاقی را تغییر دهد؛ مبانی توحیدی را جایگزین کند و بین علم و اخلاق پیوند برقرار سازد. بشریت با تصرف در جهان طبیعت، همه چیز را به هم زد و خواست خدایی کند؛ اما طبیعت بیکار ننشست و کام بشر را به تلخی کشاند و زمینگیرش کرد. پس باید انسان معاصر در اعتقاداتش بازنگری و در اومانیسیم و سکولاریسم و سوبجکتیویسم جهان مدرن تحول ایجاد کند و خداگرایی و کرامت انسان و دنیای برای آخرت و پیوند عقل و وحی و همبستگی مادیت و معنویت را جایگزین سازد. این شماره از مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی به مقوله های بحران تمدن مدرن و علم دینی و رابطه نظر و عمل و مطالب دیگر پرداخته است.

نوشتار «معرفی و ارزیابی طبقه بندی های رویکردهای علم دینی، گامی به سوی طبقه بندی جامع رویکردهای علم دینی» به این نکته اشاره دارد که کثرت روزافزون رویکردهای ارائه شده در زمینه علم دینی، فرایند آموزش، سیاست گذاری و برنامه ریزی در زمینه علم دینی را مشکل ساخته است. صاحب نظران علم دینی در ایران، با برجسته کردن مشابهت های مبنایی، دیدگاه های ارائه شده در زمینه علم دینی را طبقه بندی کرده اند. هدف این مقاله، معرفی و نقد طبقه بندی های موجود نظریه های علم دینی بود.

نوشتار «نظریه ای در خصوص تحول معرفتی بر اساس روش داده بنیاد» به دنبال تدوین نظریه ای در خصوص تحول معرفتی بر اساس روش داده بنیاد بر اساس بیانات مقام معظم رهبری است. با وجود بحثها و گفتگوهای فراوانی که در این زمینه میان نظریه پردازان دانشگاهی، مدیران و رهبران صورت گرفته، اما هنوز این مفهوم و مصادیق آن در قالب یک الگوی علمی و مدل نظری (تحلیلی) بر اساس بیانات مقام معظم رهبری ارائه نشده است.

3 ♦ سخن سردبیر

مقاله «مؤلفه‌های اخلاقی - اسلامی برای گذار به دانشگاه نسل سوم، تحلیل محتوای بیانات رهبر انقلاب» نشان می‌دهد که مؤلفه‌های اخلاقی می‌توانند به طور مستقیم یا غیر مستقیم در تحقق آنچه ما امروز دانشگاه نسل سوم می‌نامیم و نیز در تعالی همه‌جانبه آن نقش ایفا کنند.

مقاله «تبیین رابطه بین نظر و عمل در سیر معرفتی فطرت معمار مسلمان در ساختار فتوت‌نامه‌ها با تکیه بر رویکرد نظام‌محور (نمونه موردی: فتوت‌نامه بنایان و رساله معماریه)» به دنبال راهکارهای معرفتی در نظام معرفتی آثار معماری گذشتگان بوده است. معماری اسلامی در دوران معاصر با وجود کثرت مبانی نظری، در مقام اجرا عقیم مانده است. تحقق معماری اسلامی در گذشته، در قالب یک نگرش نظام‌محور در مقام نظر و عمل همراه بوده است.

نوشتار «بررسی دیدگاه اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز نسبت به مؤلفه‌های اسلامی شدن دانشگاهها» با هدف شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر اسلامی شدن دانشگاهها در دانشگاه آزاد اسلامی تبریز انجام گرفت. نتایج نشان داد مؤلفه‌های فرهنگی - تربیتی و آموزشی تأثیر قابل توجهی در اسلامی شدن دانشگاهها دارند. توجه و توسعه راهبردمحور این مؤلفه‌ها، موجب اسلامی شدن دانشگاه خواهد شد.

مقاله «بحرانهای اخلاقی تمدن عصر جدید» درصدد اثبات این فرضیه است که تمدن غربی با فاصله گرفتن از وجه فطری و تغییر در نظام قراردادی و اعتباری، در زیرساختهای اخلاق دچار بحران شده و برآیند این تمدن، افول کرامت انسانی بوده است.

نگاشته «جایگاه علمی و فقهی امام سجاد علیه السلام از دیدگاه اهل سنت» به بررسی مرجعیت علمی امام سجاد(ع) در میان اهل سنت پرداخته است تا علاوه بر اثبات شایستگی علمی امام و حقانیت شیعه در پیروی از ائمه(ع)، نقطه مشترک دیگری را بین دو مذهب بزرگ اسلامی(شیعه و سنی) برای تحکیم وحدت معرفی کند.

نگاشته «بررسی و نقد مبانی نظریه تفسیر قرآن دکتر نصر حامد ابوزید» نشان می‌دهد که وظیفه خطیر همه عالمان اسلامی و اندیشمندان مسلمان آن است که وحی الهی را صحیح‌تر و کامل‌تر بفهمند. هرگز نباید تصور کرد فهم کلام حق تعالی پایان یافته و همه آنچه برای سعادت بشر نازل شده، فهم و دریافت شده است. به همین سبب، تلاش آنان را با همه امکانات مادی و معنوی برای فهم کلام الهی به گونه‌ای که حقیقت آن آشکار شود، می‌طلبند.

نگاشته «معیارهای ارزش‌شناختی اخلاق در نهج‌البلاغه با نگاه بر مکاتب وظیفه‌گرا و غایت‌گرای اخلاقی» به دنبال دستیابی به مبانی ارزش‌شناختی اخلاق، از دیدگاه نهج‌البلاغه بوده است تا با شناخت این مبانی بتوان معیارها و ضوابط اخلاقی را بر اساس آموزه‌های نهج‌البلاغه استخراج کرد.

نگاشته «منشأ پیدایش هویت ملی، پارادایم‌ها و رویکردها» با مطرح شدن و اهمیت یافتن هویت، به ویژه هویت ملی در نیمه دوم قرن بیستم، مباحث نظری فراوانی پیرامون هویت ملی و عناصر و مؤلفه‌های سازنده آن شکل گرفت. یکی از مباحث نظری خیلی مهم در این ارتباط، نظریه‌ها و رویکردهای مربوط به منشأ پیدایش هویت، ملت و ملیت و به عبارتی؛ هویت ملی بوده است که باعث پیدایش پارادایم‌ها و رویکردهای مختلف در این زمینه شده است.

مقاله «بررسی امکان و ضرورت سبک زندگی سیاسی امام خمینی(ره)» با هدف بررسی امکان و ضرورت سبک زندگی سیاسی امام خمینی(ره) انجام شد. سبک زندگی سیاسی امام از فاخرترین سبک‌های این ساحت از زندگی بود. امکان تحقق سبک، ریشه در نگرش فقهی و فلسفی ایشان داشت، ولی ضرورت تحقق آن در ساحت زندگی سیاسی در پی ریزی و رهبری یک انقلاب مردمی - الهی ناشی از مقام عرفانی امام بود.

نوشته «بررسی کیفی علل انگاره‌های ذهنی نادرست از خداوند» درصدد است تا نشان دهد انگاره‌های نادرست از خداوند به شدت بر رفتار و تعامل ما با خداوند و انسانها اثرگذار است. بدین منظور، از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با 22 نفر از دانشجویان دختر مقطع لیسانس دانشگاه میبد مشخص می‌شود که خداانگاره‌های نادرست عبارتند از: غلبه حس‌گرایی در معرفت‌شناسی، نقص اطلاعات، راحت‌طلبی، عدم آموزش و عدم آموزش صحیح.

سردبیر